

सौर्योऽभितपाः। सूर्यः। जगती, १० त्रिष्टुप्

नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तदृतं संपर्यत।

दूरदृशे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत ॥ १०.०३७.०१

मित्रस्य- स्नेहाधिदैवतस्य। वरुणस्य- ऋताधिदैवतस्य। चक्षसे- चक्षुषे। महो देवाय- महते देवताय। नमः। तदृतम्- तं धर्मम्। संपर्यत- परिचरत। दूरदृशे- दीर्घदृष्टये। स्वरश्मिभूतधर्मभूतज्ञानेन दीर्घदर्शनयुक्तायेति भावः। देवजाताय- विष्णुजाय। केतवे- प्रज्ञामयाय। दिवस्पुत्राय- चिदाकाशजाय। सूर्याय- सवित्र आत्मने। शंसत- स्तवं कुरुत ॥१॥

सा मा सत्योक्तिः परि पातु विश्वतो द्यावा च यत्र ततनन्नहानि च।

विश्वमन्यन्नि विशते यदेजति विश्वाहापो विश्वाहोदेति सूर्यः ॥ १०.०३७.०२

सा। सत्योक्तिः- सत्यवाक्। मा- माम्। विश्वतः- सर्वतः। परि परिरक्षतु- अभिरक्षतु। यत्र। द्यावा- चिदम्बरम्। च। अहानि- दिवसोपलक्षितदैवप्रज्ञा। च। ततनन्- विस्तीर्णे अभवताम्। विश्वमन्यत्- नभसोऽन्यां पृथिवीं तदुपलक्षितप्रकृतिम्। दिवोऽन्यां रात्रिं तदुपलक्षितमनुष्यप्रज्ञाम्। नि विशते- प्रविशति। एजति- कम्पयति च। विश्वाहा- सर्वाणि। अपः- जीवोदकानि उद्दिश्य। विश्वाहा- सर्वदा। सूर्यः- आत्मसूर्यः। उदेति ॥२॥

न ते अदेवः प्रदिवो नि वासते यदेतशेभिः पतरै रथर्यसि।

प्राचीनमन्यदनु वर्तते रज उदन्येन ज्योतिषा यासि सूर्य ॥ १०.०३७.०३

यत्- यदा। पतरैः- पतद्भिः। एतशैः- प्राणभूतैरश्वैः। रथर्यसि- रंहणं कामयसि। तदा। प्रदिवः- दिव्यस्य। ते- भवतो निकटम्। अदेवः- अनर्चिरादिमार्गग इति भावः। न नि वासते- न निवसति। रजः- चन्द्रो धूमादिमार्गप्रतीकः। प्राचीनम्- जीवस्यार्चिरादिगतेः प्राक् सहायभूतम्। अन्यत्- धूमादिमार्गम्। अनु वर्तते। अन्येन ज्योतिषा- अर्चिरादिमार्गेण। सूर्य- आत्मसूर्य। यासि- गच्छसि ॥३॥

येन सूर्य ज्योतिषा बाधसे तमो जगच्च विश्वमुदियर्षि भानुना।

तेनास्मद्विश्वमनिरामनाहुतिमपामीवामप दुष्ष्वप्य सुव ॥ १०.०३७.०४

सूर्य । येन । ज्योतिषा- प्रकाशेन । तमः- अन्धकारम् । बाधसे- नाशयसि । विश्वम्- सर्वम् । जगत् । भानुना- येन प्रकाशेन । उदियर्षि- उद्गमयसि । तेन । अस्मत्- अस्माकम् । अनिराम- अन्नाभावम् । अनाहुतिम्- भवदर्थं हव्यसमर्पणराहित्यम् । अमीवाम्- रोगम् । दुष्ष्वप्यम्- दुःस्वप्नं तन्द्रीं वा । अप सुव ॥४॥

विश्वस्य हि प्रेषितो रक्षसि व्रतमहेळयन्नुच्चरसि स्वधा अनु।

यद्य त्वा सूर्योपब्रवामहे तं नो देवा अनु मंसीरत क्रतुम् ॥ १०.०३७.०५

प्रेषितः- ईरितः सन् । विश्वस्य व्रतम्- प्रकृतिनियतिम् । रक्षसि- पालयसि । हि- खलु । स्वधा अनु- आत्मधारणा अनुसृत्य । अहेळयन्- अद्विषन् । उच्चरसि- चिदाकाशे चरसि । अद्य- इदानीम् । यत्- यम् । सूर्य- आत्मसूर्य । त्वा- भवन्तं प्रति । उपब्रवामहे- वदामः । तम् । नः- अस्माकम् । क्रतुम्- सङ्कल्पं प्रति । देवाः । अनु मंसीरतु- अनुमन्यन्ताम् ॥५॥

तं नो द्यावापृथिवी तन्न आप इन्द्रः शृण्वन्तु मरुतो हवं वचः।

मा शूनै भूम सूर्यस्य संदृशि भद्रं जीवन्तो जरणामशीमहि ॥ १०.०३७.०६

नः- अस्माकम् । हवं वचः- आह्वानम् । तम्- तादृशम् । द्यावापृथिवी- द्यावापृथिव्यौ । आपः- उदकानि मूलशक्तिधाराः । इन्द्रः- ईशनाधिदैवतम् । मरुतः- प्राणविशेषाः । शृण्वन्तु । सूर्यस्य । संदृशि- सन्दर्शने । शूनै- प्रवृद्धाय दुःखाय । मा भूम- मा भवेम । भद्रम्- कल्याणेन । जीवन्तः । जरणाम्- कालेन जराम् । अशीमहि- प्राप्तुयाम ॥६॥

विश्वाहा त्वा सुमनसः सुचक्षसः प्रजावन्तो अनमीवा अनागसः।

उद्यन्तं त्वा मित्रमहो दिवेदिवे ज्योग्जीवाः प्रति पश्येम सूर्य ॥ १०.०३७.०७

मित्रमह- महन्मैत्रीसंयुत । सूर्य । उद्यन्तम् । त्वा- भवन्तम् । विश्वाहा- सर्वेष्वहःसु । सुमनसः-
शोभनचित्ताः । सुचक्षसः- सुदर्शनाः । प्रजावन्तः- सन्ततियुक्ताः । अनमीवाः- अरोगाः ।
अनागसः- अदोषाः । ज्योग्जीवाः- दीर्घायुषः । प्रति पश्येम ॥७॥

महि ज्योतिर्बिभ्रतं त्वा विचक्षण भास्वन्तं चक्षुषेचक्षुषे मयः ।

आरोहन्तं बृहतः पाजसस्परि वयं जीवाः प्रति पश्येम सूर्य ॥ १०.०३७.०८

विचक्षण- विशेषदर्शन । सूर्य । महि- महत् । ज्योतिः । बिभ्रतम्- धरन्तम् । भास्वन्तम्-
तेजोराशिम् । चक्षुषे चक्षुषे मयः- प्रतिचक्षु आनन्दकरम् । बृहतः- महतः । पाजसस्परि- बलस्य
उपरि । आरोहन्तम् । त्वा- भवन्तम् । वयम् । जीवाः । प्रति पश्येम ॥८॥

यस्य ते विश्वा भुवनानि केतुना प्र चरते नि च विशन्ते अकुभिः ।

अनागास्त्वेन हरिकेश सूर्याह्वाहा नो वस्यसावस्यसोदिहि ॥ १०.०३७.०९

हरिकेश- आकर्षकरश्मिसम्पन्न । सूर्य । यस्य । ते- तव । विश्वा- सर्वाणि । भुवनानि । केतुना-
प्रज्ञया । प्र ईरते- प्रकर्षेण गच्छन्ति । अकुभिः- रात्रिभिः । नि विशन्ते च- विश्राम्यन्ति च ।
अनागास्त्वेन- अपापेन । वस्यसावस्यसा- वसुमता । अह्वाहा- प्रतिदिवसम् । नः- अस्मान् प्रति ।
उत् इहि- उद्गच्छ ॥९॥

शं नो भव चक्षसा शं नो अह्वा शं भानुना शं हिमा शं घृणेन ।

यथा शमध्वञ्छमसदुरोणे तत्सूर्यं द्रविणं धेहि चित्रम् ॥ १०.०३७.१०

चक्षसा- दशनिन । शं । नः- अस्माकम् । भव । अह्वा- दिवसेन । भानुना- प्रकाशेन । हिमा-
शैत्येन । घृणेन- दीप्त्या । शं भव । यथा । अध्वन्- मार्गे । शम् । दुरोणे- गृहे च । शम् । असत्-
भवति । तथा । तत् । चित्रम्- असाधारणम् । द्रविणम्- धनम् । सूर्य । धेहि- प्रयच्छ ॥१०॥

अस्माकं देवा उभयाय जन्मने शर्म यच्छत द्विपदे चतुष्पदे ।

अदत्पिबदूर्जयमानमाशितं तदस्मे शं योररपो दधातन ॥ १०.०३७.११

देवाः । अस्माकम्- नः । उभयाय जन्मने- उभयजातये । द्विपदे चतुष्पदे । शर्म- मङ्गलम् । यच्छत-
दत्त । अदत्- भक्षणीयम् । पिबत्- पानीयम् । ऊर्जयानम्- बलवन्तम् । आशितम्- सुहितम् । यथा
भवति तथा । अरपः- अपापम् । शम्- मङ्गलम् । योः- दुःखयावनम् । दधातन- प्रयच्छत ॥११॥

यद्वौ देवाश्चकृम जिह्वा गुरु मनसो वा प्रयुती देवहेळनम् ।

अरावा यो नौ अभि दुच्छुनायते तस्मिन्तदेनौ वसवो नि धेतन ॥ १०.०३७.१२

वसवः- हे संपद्भूताः । देवाः- देवताः । यत् । वः- युष्माकम् । गुरु- महत् । देवहेळनम् । जिह्वा-
वाचा । मनसो वा प्रयुती- मनसः प्रयोगेन वा । चकृम- कृतवन्तः । तत् । एनः- पापम् । यः ।
अरावा- अदाता । नः- अस्मान् । अभि- अभितः । दुच्छुनायते- उद्वेजयति । तस्मिन् । निधेतन-
निधत्त ॥१२॥